

Nr 36.

Af herr **Rehn**, om rätt för arrendator af sådan lägenhet, som afses i kungörelsen den 18 juni 1909 angående upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker och öfverloppsmarker i de sex nordligaste länen, att förvärfva äganderätt till lägenheten.

En samhällsfråga af djupgående social- och nationalekonomisk betydelse för vårt land är utan tvifvel den s. k. egnahemsfrågan, hvilken ju också under de senare åren med allt liffigare intresse omfattats såväl af regering och Riksdag som öfver allt annorstädes ute i landet.

På olika sätt har staten sökt att stödja och underlätta sträfvanden, hvars syftemål varit att bereda tillfälle åt så många som möjligt att inom det egna fäderneslandets gränser komma i besittning af ett eget hem.

Bland de åtgärder, som från statsmakternas sida för sådant ändamål vidtagits, torde med afseende å de nordligare delarna af riket ingen vara af större betydelse än det af fjolårets Riksdag, efter framställning af Kungl. Maj:t, fattade beslutet om upplåtande under vissa villkor af odlingslägenheter å kronoparker och kronoöfverloppsmarker i Norrland till mindre bemedlade och obemedlade personer, som önska att i dessa trakter förvärfva en bit af den svenska jorden för att där kunna åt sig inrätta ett eget hem.

Ehuru det visserligen kan sägas att genom berörda lagstiftningsåtgärd ett länge närdt önskemål blifvit i viss mån tillgodosedt, torde likväl kunna sättas i fråga, huruvida de förhoppningar man på ort och ställe fäst vid en länge emotsedd lagstiftning i ämnet därmed blifvit ens tillnärmelsevis uppfyllda. För mig står det klart att så ingalunda är förhållandet, all den stund här ifrågavarande småbrukslägenheter äro bestämda att upplåtas endast på arrende, hvarigenom all möjlighet för en blifvande nybyggare att förvärfva sig äganderätt till den jord han odlar, är helt och hållet utesluten.

Denna omständighet skall helt säkert föranleda därtill, att mången, som annars med mod och förtröstan velat insätta sin kraft på att grundlägga nya småbrukarhem å Norrlands kronodomäner, öfverger all tanke därpå för att i stället antingen söka sig in till någon stad eller industriplats för att där trängas med förutvarande, oftast öfvertaliga lönearbetarekår och allt emellanåt bidraga att öka de arbetslösas antal eller ock, för så vidt han lyckats spara eller på annat sätt anskaffa erforderliga respenningar, lämnar Sverige för alltid för att kanske i Amerika eller annorstädes förvärfva sig ett stycke jord, som han kan bebo och upparbeta, och sedan fritt förfoga öfver; allt under det att i hans eget hemland, hans närmaste fosterbygd finnas stora vidder tjänliga odlingsmarker, som under århundraden, ja, man kan lika gärna säga årtusenden, förgäfves väntat efter odlarens plog.

Utan att vilja förneka, att ingen annan jordbesittningsform än den fulla äganderätten kan vara värd att försökas i vårt land, är jag dock, med den kännedom jag tror mig äga om det allmänna tänkesättet i denna fråga, icke blott i min närmaste hemtrakt, utan jämväl på en del andra orter i Norrland, lifligt öfvertygad om, att det ojämförligt största antalet af här afsedda nybyggare — de må för öfrigt tillhöra hvilken samhällsklass som helst — utan tvekan skulle föredraga att taga i besittning en odlingslägenhet som de efter någon »försökstid» kunde efter eget val antingen arrendera eller också till skäligt pris friköpa, framför en sådan lägenhet, hvartill endast arrenderätten står dem öppen.

Det synes mig också, som borde det ligga i statens välförstådda intresse, att de rika möjligheter för bildande af egna hem med småbruk, som erbjuda sig å statens jordområden i Norrland, blifva på bästa möjliga sätt utnyttjade, hvilket dock, enligt mitt förmenande ej kan blifva fallet med mindre än att tillfälle beredes för den nybyggare som så önskar, att blifva ägare till den jord han odlar och bebygger. Utsikten att en gång nå detta, som jag tror, för hvarje nybyggare eftersträfvade mål, skulle helt visst blifva den kraftigaste eggelse till intensivt arbete och sparsamhet, utan hvilka dessa småbruk aldrig kunna erhålla den ekonomiska bärkraft, som är nödvändig för att de skola kunna fylla det ändamål, som med deras tillkomst är afsedt.

Väl kan det synas som om det vore för tidigt att redan nu vidtaga någon ändring i de bestämmelser, som så nyligen kommit till stånd, att någon erfarenhet om deras praktiska verkan icke kunnat vinnas, men det torde dock ej saknas tillräcklig erfarenhet om, att den själfägande bonden och småbrukaren i regel visar mera intresse och håg för sin jords upp-

odling och förbättring än arrendatorn och torparen, som gifvetvis känner och inser, att de förbättringar, han skulle kunna åstadkomma å den jordlott han brukar, icke helt och fullt komma honom till godo, utan blifva i viss mening oupplösligen förenade med något som ej tillhör honom, utan är en annans egendom.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra om den debatt, som under fjolårets riksdag uppstod i Andra kammaren, då frågan förelåg till afgörande och hvarunder jag hade tillfälle att framhålla de synpunkter, som för mig utgöra hufvudmotiven, hvarför jag anser att en ändring, sådan jag med denna motion åsyftar, är nödvändig. Genom det understöd, som då från olika håll inom kammaren lämnades mig, trodde jag mig märka, att, om ett bestämdt formuleradt yrkande därom förelegat, så skulle åtminstone en stor del af kammarens ledamöter gärna kunnat vara med om att en sådan bestämmelse inrymts, som lämnat här ifrågavarande lägenhetsinnehafvare frihet att välja mellan de olika upplåtelseformerna.

I denna tanke stärktes jag än mer under en senare samma dag inträffad debatt om lämpligaste besittningsformen för kolonisering af vissa delar af Alträsk och Svanå kronoparker, samt Selets f. d. stockfångstskog i Norrbottens län. Kungl. Maj:t hade föreslagit, att dessa kolonat skulle efter viss s. k. försökstid upplåtas med full äganderätt, hvaremot ett antal af kammarens ledamöter uti särskild motion hemställt, att äfven å dessa kronoområden endast arrendesystemet skulle tillämpas. Vid den omröstning, som skedde, segrade emellertid Kungl. Maj:ts förslag med 149 röster mot 56, som tillfölo motionärernas förslag.

Det förtjänar äfven erinras om, att sistlidet års Riksdag med öfverväldigande majoritet beslöt, att upplåtelse af jord för egnahemsändamål å kronans jordbruksdomäner i södra och mellersta Sverige få ske med oinskränkt äganderätt. Däraf synes mig framgå, att rättvisa och billighet kunna fordra, att samma grundprinciper få tillämpas äfven då det gäller den af naturen mindre gynnsamt lottade landsdel, som kallas Norrland.

På grund af hvad jag sålunda anfört, får jag vördsamt hemställa

att Riksdagen ville besluta, att innehafvare af sådan arrenderad lägenhet, som omförmäles uti kungl. kungörelsen den 18 juni 1909 angående upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker och öfverloppsmarker i de sex nordligaste länen, jämväl må äga rätt att, på de villkor, som Kungl. Maj:t vid utfärdande af kungörelse därom kan finna skäligt bestämma, med

full äganderätt förvärfva lägenheten; dock endast för så vidt femton år förflutit sedan innehafvaren eller den från hvilken han leder sin rätt, blef såsom arrendator å lägenheten antagen.

Stockholm den 26 januari 1910.

J. Rehn.

I motionens syfte instämmer

F. A. Bäckström.

Nr 37.

Af herr **Jansson** i Edsbäcken, om rätt för Gudbrand Övergaard och Louis G. Övergaard att återbekomma stämpelafgift, som af dem erlagts i sammanhang med en sedermera afslagen lagfartsansökning.

Under åberopande af de omständigheter, som inhämtas af bifogade Kungl. Maj:ts resolution, och då en återbetalning af ifrågavarande stämpelafgift synes mig öfverensstämma med billighet, men icke torde kunna komma till stånd utan Riksdagens medverkan, tillåter jag mig härmed väcka motion därom

att Riksdagen behagade besluta, att det belopp, Ettusen-
etthundrafemtiofem kronor, som Gudbrand Övergaard
och Louis G. Övergaard erlagt i stämpel för det i
förberörda kungl. resolution omförmälda, sedermera
återgångna köp hvarå lagfart vägrats, måtte få till
nämnda Gudbrand och Louis G. Övergaard, på för-
nyad underdånig ansökning återbetalas.

Stockholm den 25 januari 1910.

Carl Jansson
i Edsbäcken.